

N:o 254.

Af herr **J. J. Byström**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t rörande
ändring af § 1 mom. 6 i förordningen angående försäljning af vin och maltdrycker m. m.

Från många håll klagas bittert öfver den allt mer och mer tilltagande ölkonsumtionen och dess fördärfliga följder, och icke minst är man bekymrad öfver den ölhandel, som sker genom kringföring, ett sätt för försäljning, som ölbryggare begagna sig af i allt större och större utsträckning. Om huru det kan gå till vid dylik handel tillåter jag mig anföra följande ur en i Helsingland utkommande tidning:

»Vid Bergvik och Vansäter har man och man emellan resonerats om att vidtaga åtgärder för stälfjande af öltrafiken dit. Kommunerna ha i sin hand att bestämma öfver ölförsäljning och ölutskänkning, men hvad man icke tycks ha möjlighet till det är att sätta gräns för bryggeriernas ölutkörare, hvilka ogeneradt färdas fram genom socknarne och sälja sitt öl från sina rullande krogar.

Dessa rullande ölkrogar äro till mycken större skada än man ens kan beräkna, och dessa ölutkörare ta ingen hänsyn vare sig till tid eller plats, till helg eller söcken, till gudstjänsttider och annat, som måste iakttagas af en utskänkningsinnehafvare med laglig rätt. De förpesta en bygd, de fördärfva befolkningen, särskildt ungdomen, och därför böra alla rättänkande personer göra gemensam sak med oss och sätta en gräns för deras framfart.

Hvad som nu närmast uppkallat oss är en händelse, som timat vid Vansäter under helgen. På påskafton kom en af bryggare Svenssons ölkörare till Bergvik med ett lass öl, som såldes. Därpå for han till stationen och hämtade ett nytt lass, som kom med tåget, och for med detta till Vansäter. Här höll han till hela påskdagen till på eftermiddagen, och att törstiga strupar funnos i mängd, det märktes granneligen på den mängd personer, som lik en livvakt ständigt omgäfvö öllasset. Dessutom hade ölkusken själf inmundigat så mycket af sin vara, att han till och med förmådde tappa bort hästen.

Med detta för ögonen fråga vi Bergviks- och Vansätersborna, om de icke nu känna sig hågade göra gemensam sak med nykterhetsfolket och för framtiden stänga sina vägar för alla ölkuskar?»

Många liknande berättelser från skilda delar af landet skulle kunna anföras, men då de ej hafva den officiella karaktär, som i allmänhet anses vara behöflig för att de skola kunna inverka på myndigheter, vill jag i stället meddela ett par mera betydande uttalanden af officiell natur.

Det första hämtas ur den senast utkomna: »Medicinalstyrelsens underdåniga berättelse», hvari det om rusdrycksförsäljningen i allmänhet säges:

»Från 18 län anföras klagomål öfver den tilltagande ölkonsumtionen, som på vissa ställen betecknas såsom ortens förbannelse». Dessa samstämmiga klagomål kunna ej tillskrifvas en tillfällig uppfattning hos enstaka personer, utan måste tillmätas större betydelse. Klagomålen rikta sig med en påfallande öfverensstämmelse mot ölförsäljningen genom kringresande utkörare från bryggerierna.

För att råda bot mot lönnkrögeriet å en del ställen inom lappmarkerna, där en större arbetsstyrka varit samlad, har utskänkning införts. Förste provinsialläkaren anför emellertid, att lönnkrögeriet visserligen genom denna anordning försvunnit, men att den bofasta befolkningen, som förut varit nykter, börjat hemfalla åt superi. Vidare omtalas, att s. k. eau-de-cologne i ej ringa utsträckning förtäres.»

Det andra åsyftade uttalandet, som härmed anföres till stöd för yrkandet på att rättelse bör ske i nuvarande bestämmelser, i synnerhet rörande kringföringen af öl, är af följande lydelse:

»Till Konungen.

Sedan med den 1 mars innevarande år de nya föreskrifter trädt i tillämpning, som genom nådiga kungörelsen den 28 november 1902 meddelats till förekommande af de förut öfverklagade olägenheterna utaf

kringsföringen af maltdrycker till försäljning på landsbygden, har emellertid erfarenheten i detta län gifvit vid handen, att missförhållanden i detta afseende fortfarande framträda.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande bifogar här afskrift af en från ordföranden i Öfver Selö sockens kommunalnämnd hit insänd skrift, uti hvilken skildras de olägenheter, som yppat sig inom nämnda kommun. Och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande har äfven från andra håll emottagit skildringar om liknande missförhållanden.

Genom allmän kungörelse, hvaraf exemplar tillägges, hvilken tillställts samtliga kronofogdar, kronolänsmän och fjärdingsmän äfvensom kommunalnämndsordförande inom länet, samt äfven eljest spridts bland allmänheten, har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande sökt framkalla en noggrannare och strängare tillsyn särskildt från åklagaremaktens sida öfver författningens efterlefnad.

Men det är dock att antaga, att åklagaremakten icke skall i önskvärd mån kunna ingripa mot den öfverklagade kringföringen. Visserligen är s. k. kringföring af maltdrycker till försäljning på landsbygden genom ofvan åberopade författning helt och hållet förbjuden. Men den bedrifves icke dess mindre fortfarande under skydd af det i 1 § 6 mom. af malt-drycksförordningen gjorda förbehållet om rätt för den, som äger att till afhämtning försälja maltdrycker, att på rekvisition försända dylika drycker till köpare. Stadgandet att därvid skall medföras förteckning å rekvisiterna torde, såsom af de härstädes gjorda anmälningarna synes framgå, i många fall vara vanmäktigt för att kunna, där maltdrycksförsäljarne vilja kringgå lagen, betrygga dess efterlefnad. Frånsedt de fall, hvilka nog icke så ofta torde förekomma, då förteckning saknas, torde det vara ganska svårt för åklagaren att åstadkomma bevisning om olofflig försäljning. Dels råder just hos dem, som verkligen begagna sig af denna möjlighet att förskaffa sig öl, en helt naturlig obenägenhet att bringa på fall dem, som därmed försett dem; dels torde det ej vara så svårt att för fall, som komma till åklagarens kännedom, ställa i beredskap någon slags rekvisition. Härtill kommer den strängare bevisningsskyldighet, hvilken vid domstol måste ligga på åklagaren. Och då, äfven om en eller annan ölutkörare fälles, hans principal oftast lærer undandraga sig att drabbas af någon påföljd, är det för den sistnämnde lätt att i allt fall fortsätta samma förfarande som förut, till äfventyrs i nödfall med nytt biträde. Detta gör, att genom åklagaremaktens ingripande erforderlig verkan icke torde vara att påräkna för att råda bot på dessa missförhållanden.

Enligt den förut gällande lagstiftningen i detta ämne gjordes, åtminstone i den praktiska tillämpningen, icke så skarp skillnad emellan försäljning medelst kringföring och försäljning till försändning efter rekvisition. Detta föranledde, att det med afseende på det förstnämnda försäljnings sättet i visst fall gällande förbudet mot försäljning i mindre belopp än tio liter, väl icke i författningen, men i den allmänna föreställningen och i tillämpningen, åtminstone enligt erfarenheten i detta län, kom att i viss mån hafva sin verkan på alla slag af tillhandahållande af maldrycker genom å landsbygden kringfarande ölutkörare. Likaså kom det förbud mot idkande af försäljning medelst kringföring, som kunde inom en kommun meddelas, att, oaktadt hvad författningen därom innehöll, i tillämpningen tagas såsom omfattande alla slag af kringförande. Och genom detta förbud, hvars meddelande icke var i samma grad som ett åtal vid domstol afhängigt af de legala bevisningsreglerna, bereddes utväg att, äfven där möjlighet icke skulle funnits att få vederbörande vid domstol sakfälld, likväl kännbart träffa en maldrycksförsäljare, som visat sig bedrifva kringföring af maldrycker på ett mindre ordentligt sätt.

I visst fall kunde alltså den förut gällande lagstiftningen, om än i allmänhet högst otillfredsställande, i tillämpningen visa sig rent af mera effektiv än den nu gällande. Därigenom att den nya lagstiftningen i sammanhang med totalförbud för kringföring af maldrycker till försäljning å landsbygden bibehållit försäljning till försändning efter rekvisition fullkomligt fri, och det på ett vida mer i ögonen fallande sätt än förut, har detta sistnämnda sätt för försäljning visat sig kunna användas i stället för den förbjudna kringföringen, utan att några tillräckligt restriktiva medel däremot i lagstiftningen gifvits.

Enligt maldryckskommitténs förslag, gjordes visserligen försäljning till försändning af maldrycker fortfarande såsom dittills för tillverkaren fri, men endast å tillverkningsstället i fråga om därstädes tillverkade drycker. Ville han idka försäljning i annan mån eller på annat sätt, kunde rättighet därtill vinnas endast i sammanhang med tillstånd till försäljning till afhämtning i allmänhet och under samma betingelser som detta. Därigenom blef ock en sådan rättighet underkastad möjlighet af återkallande eller förbud, om den ej sköttes rätt.

Det synes uppenbart, att därest bestämmelser, sådana som de af maldryckskommittén föreslagna, upptagas och tillika, för att kunna göras effektiva, sättas i samband med möjlighet till förbud inom viss kommun mot försändning af maldrycker efter rekvisition, därest det visar sig, att

denna rörelse bedrifves på sådant sätt, att oloflig kringföring därigenom främjas eller den föranleder till oordningar, en vida större möjlighet än nu skulle gifvas att kunna begränsa den genom 1 § 6 mom. maltdrycksförordningen medgifna rättighet till hvad den bör och af lagstiftaren afsetts att innebära, nämligen att tillverkaren icke »förhindras att afyttra sina tillverkningar och den förvärfvade salutillverkningsrätten sålunda varder värdelös».

På samma gång Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som anser det vara af vikt, att det uppspirande missbruket snarast möjligt varder, såvidt göras kan, hämmadt, funnit sig böra i underdånighet påkalla Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet för detta ämne, har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande tillika slutligen velat framhålla, särskildt med hänsyn till den beskattning, maltdryckstillverkningen numera underkastats, att det icke torde behöfva befaras, att en sådan förbudsmöjlighet, som den antydda, obehörigen skall inkräkta på näringens lofliga bedrifvande. Utom det att ett förbud komme att på samma gång drabba allenast en viss utkörare eller tillverkare, och således behovet af maltdrycker inom en ort komme att fyllas från annat håll, lärer icke komma i fråga — den hittills vunna erfarenheten har nogsamnt besyrkt detta —, att en sådan förbuds rätt inom kommunerna kommer att annat än undantagsvis anlitas. Men därigenom vunnas emellertid en kraftig eggelse för tillverkarna att själfva tillse, att deras rörelse bedrefves på ett fullt lagligt sätt samt att till biträden därvid skaffa sig pålitliga och laglydiga personer, då de nu snart sagdt hafva ett ekonomiskt intresse af att uppsöka motsatsen.

Nyköping i landskansliet den 23 september 1903.

Underdånigst

F. A. Boström.

Johan Widén.»

Såsom synes af det som nu andragits, är det af nöden, att bättre bestämmelser utfärdas angående ölhandeln, och det borde ej vara omöjligt att snart nog kunna göra något rörande kringkörningen, som anses ske i många fall alldeles olagligt, ehuru det är enligt nuvarande bestämmelser synnerligen svårt att komma åt den brottslige.

Att härvid den af Konungens befallningshafvande i Södermanland ifrågasatta möjligheten till förbud inom viss kommun mot försändning af maltdrycker efter rekvisition, därest det visar sig att denna rörelse bedrifves på sådant sätt, att oloflig kringföring främjas eller föranleder till

oordningar, skulle i hög grad bidraga att stäffa den olagliga kringföringen af öl, torde vara uppenbart. Och härvid lärer väl ingalunda vara att befara, såsom i nyssberörda skrifvelse erinras, att en sådan förbudsmöjlighet skulle obehörigen inkräkta på handteringens lagliga bedrifvande, utan endast förhindra att en utkörare, som ej följde förordningens föreskrifter, blefve förhindrad att fortsätta sin verksamhet inom en viss kommun. Därjämte bör åtminstone lagen eller förordningen kunna förtydligas så, att verkliga lagöfverträdelse må kunna beifras.

En af svårigheterna ligger, såsom redan blifvit antydt, däri, att ölköraren icke anser sig vara skyldig att uppvisa rekvisitionslistan på de drycker han far omkring för att leverera eller sälja. Jag har emellertid tänkt mig, att någon rättelse i detta fall skulle kunna vinnas med att i kungl. förordningen angående försäljning af vin och maltdrycker den 24 oktober 1885 införes ungefär samma bestämmelse, som är i visst fall gällande i kungl. förordningen angående utvidgad näringsfrihet, där det föreskrifves, att den, som fått vederbörligt tillstånd att idka gårdfarihandel, skall vara skyldig att vid anfordran uppvisa bevis därom. Detta uppvisande kan naturligtvis hvem som helst hafva rätt att begära. Och är en sådan bestämmelse nödvändig för den vanligen ganska ofarlige gårdfarihandlaren, huru mycket mera behöflig må den då icke anses vara rörande den ofta farlige kringåkande ölförsäljaren?

I fråga om formuleringen af det yrkande, som jag velat göra i denna motion, har jag varit något oviss huruvida jag skulle begära,

att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhåller, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, hvilka ytterligare bestämmelser må kunna meddelas till förekommande af missbruk vid den försäljare af malt-drycker tillkommande rätten att på rekvisition försända desamma till köpare,

eller om jag skulle söka formulera den paragraf, som jag anser bör ändras, och anhålla att den sålunda affattade paragrafen måtte varda lag.

Jag har emellertid valt det senare. Men jag hoppas, att, om vederbörande utskott ej finner detta mitt yrkande lämpligt, det i så fall må anse sig kunna förorda det förra alternativet.

På grund af hvad som nu anförts, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen må i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t vidtaga den förändring i kungl. förordningen angående försäljning af vin och

maltdrycker den 24 oktober 1885, att denna förordnings § 1 mom. 6 måtte få följande lydelse:

Det i 1 mom. stadgade förbud att å landet till försäljning kringföra vin eller maltdrycker utgör ej hinder för den, som äger att till afhämtning försälja dylika drycker, att på rekvisition försända desamma till köpare; dock må vid sådan försändning dryckerna ej aflämnas annat än inomhus till därstädes boende, vid järnvägsstation eller å fartyg, och skall den, som forslar dem, vara försedd med en af säljaren utfärdad förteckning, upptagande särskildt för hvarje gång och för hvarje köpare dennes namn, det ställe, där dryckerna skola aflämnas, och den försända myckenheten samt datum på rekvisitionen; skolande såväl förteckningen som rekvisitionen på anfordran uppvisas.

Stockholm den 9 april 1904.

J. Byström.

I motionens syfte instämma:

Knut Almqvist.

A. Reuterskiöld.
